

A teremtő én kalandja

Keresztes Dóra Nagy Gáspár Irodalmi és Művészeti Díjára

Mi kell ahhoz, hogy valaki egyéniség legyen? A Hold és a Nap állása – Keresztes Dóra művészetétől nem idegen a két motívum –, a ceruza, a linóleumot metsző kés, a festőecset szabadságtánca? A körforgás örülete, amikor a képzelet körhintáján forgó alakok – emberek, állatok, tárgyak, mesefigurák, szüzek és markotányos nők, huszárok és dévaj semmirekellők, angyalok és ördögök, föltámadtak és föltámadásra várók – egyszerre az élet szépségét, a betlehemi jászol igazságát éneklik? (Ez utóbbit illetően gondoljunk csak Nagy Gáspár *Amíg fölragyog a jászol* című könyvének illusztrációira.)

Ez is, természetesen. Meg szakmai alázat, megszállottság. A néző, mert művészünk kiváló animációs filmrendező is, és az olvasó megbecsülése. Olyan képvilág – mindegy, hogy plakátról, illusztrációról, festményről, színházi látványtervről vagy filmről van-e szó –, amelyből a teremtő én összes jó tulajdonsága kiviláglik. Gyermek- és hazaszeretete, briliáns képzelőereje, technikai virtuozitása. Nem beszélve az egész világirodalmat behálózó, az északi népek meséitől Villon vagabund rusztikusságáig húzódó műveltségélmény fontosságáról. Ideértve a tündéri magyar népmeséket, és – nem utolsósorban – költőink (többek közt Petőfi Sándor, Weöres Sándor, Kormos István, Nemes Nagy Ágnes, Kányádi Sándor, Buda Ferenc) vibráló, a gyermeket is felnőttnek tekintő káprázatos magyar nyelvét.

Ebbe a világba álmodta bele magát Keresztes Dóra, s ezen a tengeren indította útnak képzőművészeti látomásainak hajóját. A jó szelet, kiküzdvén magának a senkivel sem összetéveszthető grafikai nyelvet, a saját tehetsége adta. Hajlékonyan tömör, jobbára vaskosan egyedi alakjaiban benne az egész világ-mindenség. Persze van különbség – hogyne volna – a kazettás festmények (az egyik fókuszában a Kisjézus születése), a szálkás rézkarcok (Villon-parafrázis), a *Pantha rhei* akril-vászon sorozat organikusan konstruktív hullámtánca és a *Parasztdekameron* pikánsan jóízű szerelem-bújócskái között. Ám mindőjüket egy világra kitért lélek mozgatja – szakrális figyelemmel, vagabund ítélkezéssel, filozofikus beleérzéssel és nem kevés humorral.

SZAKOLCZAY LAJOS (1941) kritikus, művészeti író, szerkesztő. Utóbbi műve: *Korunk farsangja* (2016).

Nagyon sokszor a felnőttben a gyermek álmodik, s a gyermekben a felnőtt. Innen a Keresztes Dóra-művek kikezdhethetlen ötletessége, világhumora, mindenre kiterjedő tisztasága. Avval, hogy minden pördül, mozog, mozgatja a világ-mindenséget. Szinte mindegy, hogy mit látunk, vagy mit hallunk – az *Eszterlánc* című animációs remekben például az „Ess, eső, ess” és a „Süss fel Nap” vékony gyerekkórusa szinte az égig nyújtózik –, a meseigazságok élvezőivé válunk. Egyszer szembenézünk a világítóan vallató sámánszeggel (*Garabonciák*), másszor azzal gazdagodunk, hogy kalandozhatunk – a művész kifejezőereje erre inspirál – Weöres *Holdbéli csónakosával*.

Hát persze, hogy távolról érezni, sugallatos érzékenységgel, a mesterek hatását: Kass János precíz vonalkódjának, Gyulai Líviusz vagabund játékoságának-humorának és Szabados Árpád félfigurális, félabsztrakt úri lényeknek üzenetét. Keresztes Dóra ezt formálta mássá, belefeledkezvén a virtuóz technika meseigazságába, teljesen egyéni életművet építve. Néprajzi ihletésű valóságkoszmoszt. Ezért is érdemesült arra, hogy a korábbi Ferenczy Noémi-díj és a Balázs Béla-díj után, szíve fölé emelhesse a Nagy Gáspár Irodalmi és Művészeti Díjat is.

Raffay Dávid: *Kutyás lány* (bronz, Budapest, Vigadó tér, 2007)